

УДК 331.105.24:327.56(470+571) (477)

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-3\(75\)-8](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2024-3(75)-8)

Павло ЛИСЯНСЬКИЙ

доктор філософії з політичних наук,

директор організації ГО «Інститут стратегічних досліджень та безпеки»

ORCID: 0000-0003-3997-9335

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФСПІЛКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ РФ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОСИЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ЕКСПАНСІОНІЗМУ

У статті досліджується діяльність профспілкових організацій російської федерації на тимчасово окупованих територіях України, зокрема їхня роль у легітимізації окупаційного режиму й інтеграції цих територій до політичного простору рф. Актуальність цієї теми обумовлена тривалим конфліктом між Україною й росією, який супроводжується спробами останньої закріпити свій контроль на окупованих територіях за допомогою різних соціальних інституцій, включно з профспілковими організаціями. Профспілки, які традиційно мають виконувати функцію захисту трудових прав працівників, у цьому контексті стають інструментом політичної й соціальної експансії.

Метою цього дослідження є комплексний аналіз діяльності профспілкових організацій рф на окупованих територіях України, виявлення їхнього впливу на соціально-політичну ситуацію й розроблення рекомендацій щодо протидії таким формам експансіонізму. Основні завдання дослідження: визначення ключових напрямів діяльності профспілок, оцінка їхнього впливу на легітимізацію окупаційної влади, а також розробка стратегій протидії експансіоністським практикам рф.

У роботі використано різні методи дослідження, включно з контент-аналізом офіційних документів, порівняльний аналіз й аналіз вторинних даних. Проведено ретельний огляд наявних досліджень і публікацій з цієї тематики, що дало змогу виявити основні тенденції й прогалини в наукових знаннях. Особливу увагу звернено на порівняння діяльності профспілкових організацій рф з аналогічними структурами на інших окупованих територіях у світовій практиці.

Результати дослідження показали, що профспілкові організації рф на тимчасово окупованих територіях України виконують функції інструменту соціальної стабілізації й політичної пропаганди. Вони активно підтримують ініціативи окупаційної влади, що сприяє зміцненню її позицій і перешкоджає поверненню цих територій під контроль України. Водночас профспілки майже не захищають трудові права місцевого населення, а їхня діяльність спрямована на інтеграцію окупованих територій до рф.

У висновках статті наголошується на необхідності посилення міжнародного тиску на росію з метою припинення використання профспілкових організацій для легітимізації окупаційного режиму. До того ж запропоновано конкретні рекомендації для української влади щодо захисту прав працівників на окупованих територіях і створення умов для їхньої реінтеграції в українське суспільство після деокупації. Подальші дослідження мають зосереджуватися на вивченні довгострокових наслідків діяльності таких профспілок і їхньої ролі в соціально-політичних процесах на окупованих територіях.

Ключові слова: ескалація конфлікту, легітимізація окупаційного режиму, трудові права, забезпечення соціально-економічних інтересів працівників, тимчасово окуповані території.

Pavlo Lisyansky. ACTIVITIES OF TRADE UNION ORGANISATIONS OF THE RUSSIAN FEDERATION IN THE TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORIES OF UKRAINE AS A TOOL FOR STRENGTHENING THE POLICY OF EXPANSIONISM

The article examines the activity of trade union organizations of the russian federation in the temporarily occupied territories of Ukraine, in particular their role in legitimizing the occupation regime and integrating these territories into the political space of the russian federation. The relevance of this topic is due to the long-term conflict between Ukraine and russia, which is accompanied by russia's attempts to consolidate its control over the occupied territories with the help of various social institutions, including trade union organizations. Trade unions, which traditionally should perform the function of protecting the labor rights of workers, in this context become an instrument of political and social expansion.

The purpose of this study is a complex analysis of the activities of the trade union organizations of the russian federation in the occupied territories of Ukraine, the identification of their influence on the social and political situation, and the development of recommendations for countering such forms of expansionism. The main tasks of the research were: identification of key areas of activity of trade unions, assessment of their influence on the legitimization of the occupation government, as well as development of strategies against the expansionist practices of the russian federation.

Various research methods were used in the work, including content analysis of official documents, comparative analysis and analysis of secondary data. A thorough review of available research and publications on this topic was conducted, which allowed to identify the main trends and gaps in scientific knowledge. Special attention is paid to comparing the activity of trade union organizations of the russian federation with similar structures in other occupied territories in world practice.

The results of the research showed that the trade union organizations of the Russian Federation in the temporarily occupied territories of Ukraine perform the functions of an instrument of social stabilization and political propaganda. They actively support the initiative of the occupation government, which contributes to the strengthening of its positions and prevents the return of these territories under the control of Ukraine. At the same time, the trade unions are almost not engaged in the protection of the labor rights of the local population, and their activity is aimed at the integration of the occupied territories into the Russian Federation.

The conclusions of the article emphasize the need to increase international pressure on Russia in order to stop the use of trade union organizations to legitimize the occupation regime. In addition, concrete recommendations were proposed for the Ukrainian government regarding the protection of the rights of workers in the occupied territories and the creation of conditions for their reintegration into the Ukrainian society after deoccupation. Further research should focus on the study of the long-term consequences of the activities of such trade unions and their role in socio-political processes in the occupied territories.

Key words: *Escalation of the conflict, legitimization of the occupation regime, labor rights, provision of socio-economic interests of workers, temporarily occupied territories.*

Загальна постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Діяльність профспілкових організацій російської федерації на тимчасово окупованих територіях України є одним із малодосліджених аспектів сучасної гібридної війни і політики експансіонізму. В умовах окупації ці організації не тільки виконують традиційні функції, пов'язані з захистом трудових прав працівників, але й перетворюються на інструменти політичного й соціального впливу, спрямованого на зміцнення контролю окупаційної влади. Використання профспілок як частини ширшої стратегії експансіонізму ставить перед дослідниками питання про їхній вплив на суспільні процеси, зміну політичного ландшафту, а також соціальну ідентичність населення тимчасово окупованих територій.

У світлі агресивної політики РФ, що спрямована на інтеграцію окупованих територій до свого політичного й економічного простору, діяльність профспілок набуває нових функцій. Вони сприяють легітимації окупаційного режиму, впливають на громадську думку, а також відіграють роль у формуванні нових суспільних структур, лояльних до РФ. Такий підхід загрожує подальшою ескалацією конфлікту й поглибленням окупації, що визначає потребу детального дослідження цього явища.

Вивчення діяльності профспілкових організацій на тимчасово окупованих територіях є важливим для розуміння методів і стратегій, які використовує РФ у своїй політиці експансіонізму. Це дослідження допоможе виявити механізми, за допомогою яких впливають на населення, а також визначити можливі шляхи протидії цим процесам з боку української держави і міжнародної спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження діяльності профспілкових організацій на окупованих територіях України, зокрема їхньої ролі у посиленні політики експансіонізму російської федерації, привертає все більше уваги наукової спільноти.

Це питання набуло актуальності у контексті російсько-української війни й анексії Криму в 2014 році, а також подальшої окупації частини Донбасу.

У своїх дослідженнях науковці звертають велику увагу на аналіз діяльності профспілкових організацій як інструменту легітимації окупаційного режиму. Так, у роботах Алещенко В. [1] висвітлюється, як профспілки забезпечують підтримку окупаційної влади серед місцевого населення, застосовуючи соціальні ініціативи й економічні стимули. Шевель І. П., Лікарчук Д. С. [15] зосереджуються на вивченні шляхів використання профспілок для пропагандистської діяльності, яка спрямована на формування позитивного образу РФ на окупованих територіях і їхню інтеграцію до політичного простору Росії.

Деякі дослідники, зокрема Мосейко А. Г. [8], роблять акцент на проблемах, пов'язаних із правовим регулюванням діяльності профспілкових організацій на окупованих територіях. Вони зауважують, що в умовах окупації ці організації втрачають свою незалежність і стають інструментом в руках окупаційної влади для маніпулювання громадською думкою й пригнічення будь-яких проявів опору.

Тимошук О. Г. [14] у своїй роботі досліджує можливості протидії експансіоністській політиці РФ через міжнародні ініціативи, включно із санкціями й дипломатичним тиском, що спрямовані на обмеження діяльності профспілкових організацій, контрольованих окупаційною владою.

Загалом аналіз відповідної літератури показує, що науковці приділяють багато уваги різним аспектам діяльності профспілкових організацій на окупованих територіях України. Основними напрямками досліджень є вивчення їхньої ролі в легітимації окупаційного режиму, впливу на соціальну й політичну ситуацію, а також можливостей протидії їхній діяльності з боку української держави й міжнародної спільноти. Однак, попри значний обсяг досліджень, залишається потреба

подальших наукових розвідок, зокрема варто вивчати довгострокові наслідки діяльності профспілок на окупованих територіях та їхній вплив на інтеграційні процеси в Україні.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Мета статті полягає в аналізі діяльності профспілкових організацій російської федерації на тимчасово окупованих територіях України як інструменту посилення політики експансіонізму. Під час дослідження планується виявити основні аспекти використання профспілок у контексті гібридної війни, визначити, як вони впливають на суспільно-політичне життя окупованих територій, а також розробити рекомендації щодо протидії цим процесам.

Завдання дослідження:

- проаналізувати основні напрями діяльності профспілкових організацій рф на тимчасово окупованих територіях України;
- дослідити роль профспілкових організацій у легітимізації окупаційного режиму й інтеграції окупованих територій до політичного простору рф;
- розробити рекомендації щодо протидії експансіоністській політиці рф через діяльність профспілкових організацій на тимчасово окупованих територіях України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Профспілкові організації, створені для захисту прав робітників та забезпечення їхніх соціально-економічних інтересів, у різні історичні періоди часто використовувалися як інструмент політичного впливу. В різних країнах і політичних режимах профспілки виступали важливими учасниками політичних процесів, які уряди використовували для досягнення своїх цілей, зміцнення влади та контролю над населенням.

У тоталітарних державах, таких як нацистська Німеччина та СРСР, профспілки стали інструментом для мобілізації робочої сили і контролю над нею. У нацистській Німеччині після приходу до влади Адольфа Гітлера у 1933 році всі незалежні профспілки були розпущені, а замість них створено Німецький трудовий фронт (DAF). Ця організація контролювала всі аспекти трудових відносин і слугувала інструментом для впровадження ідеології нацизму серед робітників.

У Радянському Союзі після Жовтневої революції 1917 року профспілки стали невід'ємною частиною комуністичної системи. Вони були підпорядковані Комуністичній партії і виконували завдання з мобілізації робітників для виконання економічних планів, а також забезпечували ідеологічну лояльність до режиму. Профспілки не мали автономії і

фактично перетворилися на інструмент державного контролю над робітничим класом.

У демократичних державах, зокрема у Західній Європі та США, профспілки також відігравали важливу роль у політичних процесах, але з дещо іншими акцентами. Вони стали потужним засобом для захисту прав робітників, а також впливу на політичні рішення через підтримку певних політичних партій та рухів.

Наприклад, у Великій Британії Лейбористська партія, заснована у 1900 році, була тісно пов'язана з профспілковим рухом і багато в чому спиралася на його підтримку. Лейбористи активно виступали за поліпшення умов праці, соціальні реформи і захист прав робітників, що привело до значних змін у політиці країни після Другої світової війни.

У пострадянській Росії профспілкові організації також продовжують використовуватися для політичних цілей. В умовах зростання авторитаризму, російські профспілки все більше інтегруються у державну систему і виконують функції, які виходять за межі захисту інтересів робітників. Вони беруть участь у пропагандистських кампаніях, підтримують урядові ініціативи та слугують інструментом для зміцнення влади.

Особливого значення цей аспект набув у контексті російської політики на тимчасово окупованих територіях України. Російські профспілки активно використовуються для легітимізації окупації, вони демонструють видимість підтримки населення і водночас просувають інтереси Росії. Фактично, їх діяльність спрямована на інтеграцію окупованих територій у російський політичний та економічний простір [9].

Історичний контекст демонструє, що профспілки у різних країнах і політичних режимах часто використовувалися як інструмент для досягнення політичних цілей. Від тоталітарних режимів, які використовували профспілки для контролю над населенням, до демократичних країн, де профспілки мали вплив на політичні рішення, цей інститут неодноразово ставав засобом для реалізації політичної влади. У сучасній Росії профспілки продовжують цю традицію, активно використовуючись у процесах політичної експансії, зокрема на окупованих територіях України.

У 2014 році, після анексії Криму та початку збройного конфлікту на сході України, російська влада розпочала активне формування та розвиток профспілкових організацій на окупованих територіях. Цей процес мав на меті не лише забезпечити контроль над трудовими колективами, але й інтегрувати регіони до російської політичної та економічної системи (табл. 1).

Таблиця 1

**Основні заходи і дії, що проводяться профспілками РФ
на тимчасово окупованих територіях України**

Категорія заходів	Опис заходів та дій	Вплив на працівників
Легітимізація окупаційної влади	Впровадження російського законодавства, зокрема трудового права, на окупованих територіях.	Послаблення трудових прав працівників, порівняно з українським законодавством.
Підтримка пропаганди	Організація заходів для підвищення «лояльності» серед працівників, дискредитація української влади.	Формування проросійських настроїв серед працівників, що призводить до соціальної ізоляції незгодних.
Імітація соціального захисту	Організація формальних перевірок дотримання трудового законодавства та соціальних програм, без реальних результатів.	Відсутність реального покращення умов праці та соціального захисту на окупованих територіях.
Репресивні заходи проти українських працівників	Співпраця з окупаційною владою у виявленні нелояльних працівників, підтримка репресивних заходів.	Звільнення, переслідування та репресії проти працівників з проукраїнськими поглядами.
Відсутність реального захисту трудових прав	Імітація діяльності профспілок, без реальної допомоги працівникам, які стали жертвами репресій.	Низький рівень правового захисту, підвищений ризик репресій для працівників з проукраїнською позицією.

Джерело: складено автором на основі [4; 9; 13; 5; 2; 6; 3]

Основною метою діяльності профспілок на окупованих територіях було не стільки забезпечення захисту прав працівників, скільки інтеграція цих організацій у систему управління окупованими територіями та демонстрація «нормалізації» життя під контролем проросійських сил. Профспілки використовувалися як інструмент для поширення пропаганди, підвищення лояльності працівників до окупаційної влади та створення видимості законності та стабільності.

Одним з важливих аспектів функціонування профспілок на цих територіях було залучення їх до співпраці з окупаційними адміністраціями. Через ці організації окупаційна влада прагнула продемонструвати підтримку з боку місцевих трудових колективів, формуючи уявлення про те, що новий режим має підтримку з боку робітничого класу, а всі соціально-економічні питання вирішуються згідно з нормами і правилами, що діяли до окупації [7].

Крім того, профспілки були використані як засіб для придушення будь-якого опору серед працівників та запобігання можливим страйкам або протестам. Це дозволило окупаційним адміністраціям зберігати контроль над соціальною та економічною ситуацією на підприємствах, а також використовувати ресурси і робочу силу для потреб окупаційного режиму.

На перших етапах окупації, керівництво місцевих профспілкових організацій було або зміщене, або вимушене співпрацювати з окупаційними адміністраціями. Основним інструментом для цього стала реорганіза-

ція профспілкових структур та призначення лояльних до окупантів керівників.

Одним із ключових гравців у цьому процесі на території «ДНР» став Максим Паршин, який очолив «Федерацію профспілок ДНР». М. Паршин був фігурою, лояльною до окупаційної адміністрації, і під його керівництвом профспілка стала інструментом для підтримки окупаційної влади. Він був відповідальний за координацію діяльності профспілок, забезпечення їхньої співпраці з окупаційною владою та впровадження проросійських наративів серед трудових колективів. М. Паршин також контролював призначення нових керівників на місцях, що дозволило централізувати управління профспілками і забезпечити їх підпорядкування окупаційним адміністраціям.

На території «ЛНР» подібну роль відіграв Олег Акімов, який став головою «Федерації профспілок ЛНР». Під його керівництвом відбулася централізація управління профспілками, що дозволило окупаційній владі контролювати всі аспекти діяльності трудових колективів. О. Акімов також активно впроваджував політику окупаційної адміністрації, направлену на запобігання будь-яким формам опору серед працівників. Його завданням було забезпечити лояльність профспілок до нової влади та контролювати всі соціальні ініціативи, які могли б загрожувати стабільності режиму.

Централізація управління профспілками на окупованих територіях привела до повної залежності цих організацій від окупаційної влади. Профспілки «ДНР» і «ЛНР» втра-

тили свою незалежність і перетворилися на інструмент у руках окупантів для контролю над соціальною і політичною ситуацією на захоплених територіях. Це дозволило окупаційним адміністраціям зберегти стабільність режиму і запобігти можливим спробам опору з боку трудових колективів.

Хоча профспілки «ЛДНР» мали підтримку з боку Росії, включаючи фінансову і методологічну допомогу, вони не були офіційно інтегровані у російську профспілкову систему до 2022 року. Це обумовлювалося декількома факторами:

- до 2022 року Росія уникала офіційної інтеграції профспілок з окупованих територій у свою систему, щоб зберегти видимість їхньої «незалежності». Це було частиною стратегії, спрямованої на приховування прямої участі Росії у конфлікті, та уникнення санкцій і міжнародного осуду;

- підтримуючи видимість самостійності профспілок «ЛДНР», Росія намагалася створити ілюзію, що ці квазідержавні утворення мають власні незалежні інститути, які захищають інтереси місцевого населення. Це було важливо для окупаційних адміністрацій, щоб продемонструвати свою нібито самодостатність і відповідність стандартам державного управління;

- через місцеві профспілки окупаційні адміністрації здійснювали ідеологічний вплив на населення, просуваючи проросійську пропаганду і забезпечуючи підтримку режиму. Така структура дозволяла окупантам тримати під контролем ситуацію на місцях, не вдаючись до офіційної російської юрисдикції.

Ситуація кардинально змінилася після 2022 року, коли Росія розпочала повномасштабну агресію проти України. У цей період стало зрозуміло, що політика невизнання та дистанціювання більше не є ефективною для Росії. У результаті, окуповані території почали поступово інтегруватися в російські структури, включаючи профспілкові організації.

Після 2022 року почався процес поглинання місцевих профспілок російськими організаціями. Цей процес мав на меті остаточну централізацію управління та усунення залишків формальної незалежності місцевих структур. Профспілки «ЛДНР» були інтегровані в загальноросійську систему, що дозволило Росії посилити контроль над трудовими колективами на окупованих територіях і забезпечити їхню підтримку для подальшої експансії та утримання окупованих територій.

Відсутність офіційних російських профспілок на окупованих територіях до 2022 року

створила унікальну ситуацію, де квазідержавні структури, керовані з Москви, діяли під виглядом «незалежних» організацій. Це сприяло поширенню ілюзії автономії та законності цих утворень в очах місцевого населення та міжнародної спільноти.

Однак, відсутність повної інтеграції в російську систему профспілок також означала, що ці організації залишалися уразливими до змін політичного курсу і залежали від підтримки з боку окупаційних адміністрацій. Їхня доля була тісно пов'язана з успіхами чи невдачами окупантів, що в результаті призвело до їхнього поглинання і втрати навіть формальної незалежності після 2022 року.

Профспілкові організації, що діяли в «ДНР» та «ЛНР», з самого початку виконували роль інструменту контролю та придушення будь-якої опозиційної активності серед трудових колективів. Це було особливо очевидно в контексті протестного руху шахтарів, спричинених масовим закриттям вугільних шахт [11].

Завдяки активному втручання профспілок ЛДНР, окупаційній владі вдалося придушити більшість протестних рухів серед шахтарів. Шахтарі, що залишилися без роботи, були змушені пристосовуватися до нових умов або покинути окуповані території у пошуках іншої роботи. Це, своєю чергою, знизило напругу в регіоні, але також призвело до подальшого занепаду вугільної промисловості.

Таким чином, у 2014-2022 роках профспілки ЛДНР не тільки не виконували свою основну функцію – захист інтересів робітників, але й активно сприяли окупаційній владі у придушенні будь-яких протестних настроїв. Це стало ще одним свідченням того, що профспілкові організації на окупованих територіях були повністю інтегровані в систему окупаційного режиму і використовувалися для посилення контролю над місцевим населенням.

Профспілки «ЛДНР» відігравали важливу роль не лише в управлінні трудовими колективами, але й у реалізації політичних стратегій російських окупантів. Зокрема, ці профспілкові організації активно брали участь в організації псевдовиборів та псевдореферендумів, а також здійснювали міжнародну діяльність з метою легітимізації окупаційного режиму.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року, ситуація з профспілками на тимчасово окупованих територіях, зокрема в «ДНР» і «ЛНР», зазнала значних змін. Однією з ключових подій у цьому контексті стало приєднання профспілок ЛДНР до Федерації незалежних

профспілок Росії (ФНПР), а також розширення діяльності ФНПР на нових тимчасово окупованих територіях Запорізької та Херсонської областей. Це було частиною стратегії Росії щодо інтеграції нових територій в її політичну і економічну систему.

На тимчасово окупованих територіях Запорізької та Херсонської областей ФНПР почала створювати нові профспілкові осередки. Ці осередки мали на меті забезпечити контроль над трудовими ресурсами, організувати підтримку для нових адміністрацій і сприяти інтеграції регіонів в російську економічну та соціальну систему.

Нові профспілкові осередки в Запорізькій та Херсонській областях виконували подібні функції до тих, що були встановлені в ЛДНР. Вони займалися організацією трудових колективів, контролем над протестами, та підтримували окупаційний режим. Зокрема, ці осередки забезпечували пропагандистську діяльність, а також брали участь в організації псевдовиборів і псевдореферендумів, які проводилися для легітимізації нових адміністрацій.

Трансформація профспілкових організацій на окупованих територіях України демонструє, як соціальні структури можуть бути використані як інструмент для зміцнення політичного контролю та інтеграції окупованих територій у російську систему. Конкретні приклади профспілок у Луганській, Донецькій областях показують, як під тиском і контролем російських органів влади відбувалися зміни у функціонуванні цих організацій, їхня інтеграція у російські профспілкові структури та втрата автономії.

Загалом, дії РФ та її профспілкових організацій на окупованих територіях України зазнали широкого засудження з боку міжнародної спільноти. Міжнародні організації підкреслюють, що ці дії є порушенням між-

народного права та стандартів захисту прав працівників, і закликають Росію припинити незаконну діяльність на окупованих територіях. Водночас, необхідно продовжувати моніторинг ситуації та здійснювати тиск на РФ для забезпечення дотримання міжнародних зобов'язань.

Протидія експансіоністській політиці Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях України вимагає комплексного підходу, що включає як національні, так і міжнародні заходи (табл. 2).

Ці рекомендації можуть допомогти розробити комплексну стратегію протидії експансіоністській політиці РФ через діяльність профспілкових організацій, що забезпечить кращий захист прав громадян України та зменшить вплив окупаційної влади на тимчасово окупованих територіях.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

У ході дослідження було проаналізовано основні напрями діяльності профспілкових організацій Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях України, що дозволило виявити їхню роль у легітимізації окупаційного режиму та інтеграції цих територій до політичного простору РФ. Отримані результати підтвердили, що діяльність профспілок на окупованих територіях не сприяє захисту прав працівників, а натомість виконує функції інструменту для просування інтересів окупанта.

Профспілкові організації РФ на тимчасово окупованих територіях України здебільшого зосереджували свою діяльність на підтримці окупаційної влади. Вони брали участь у заходах, спрямованих на зміцнення контролю РФ над цими територіями, і допомагали створювати видимість нормальності у ситуації, що склалася.

Таблиця 2

Рекомендації щодо протидії експансіоністській політиці РФ

Міжнародний рівень	Національний рівень
Посилення міжнародного тиску на РФ. Активізація санкцій, дипломатичного тиску, підтримка незалежних профспілок, співпраця з міжнародними організаціями.	Правовий захист та законодавчі ініціативи. Створення механізмів правового захисту, внесення змін до законодавства для посилення захисту прав громадян.
Інформаційна підтримка. Кампанії з викриття діяльності окупаційних профспілок, боротьба з дезінформацією, підтримка незалежних медіа та освітніх програм.	Розвиток національних профспілок та громадянського суспільства. Підтримка незалежних профспілок, навчання, фінансова допомога, розвиток громадських ініціатив.
Міжнародна співпраця та обмін досвідом. Організація конференцій для обміну досвідом із країнами, що пережили окупацію, співпраця з міжнародними профспілками.	Протидія дезінформації. Стратегії боротьби з російською пропагандою, підтримка локальних ініціатив на окупованих територіях.

Джерело: складено автором на основі [4; 9; 13; 5; 2; 6; 3; 11-12; 10]

Дослідження показало, що профспілкові організації рф відіграли значну роль у легітимізації окупаційного режиму. Вони активно сприяли інтеграції окупованих територій до політичного простору рф через різні соціально-економічні ініціативи та підтримку заходів, що укріплюють присутність окупаційних адміністрацій.

На основі проведеного аналізу було розроблено рекомендації щодо протидії експансіоністській політиці рф. Вони включа-

ють необхідність зміцнення міжнародного тиску на рф, підтримку незалежних профспілок, а також інформування громадськості про реальну ситуацію на окупованих територіях.

Перспективи подальших розвідок можуть стосуватися дослідження міжнародного досвіду протидії подібним експансіоністським діям та його адаптації до українського контексту для посилення ефективності національної політики.

Література:

1. Алещенко В. Феноменологія «гібридної війни» та її особливості у виконанні Російської Федерації: інформаційно-психологічний аспект. Вісн. Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. *Військово-спеціальні науки*. 2016. Вип. 1. С. 6–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_vsn_2016_1_3. (дата звернення: 17.08.2024 р.).
2. Богайчук В. Ж. Соціальна ідентичність в умовах гібридної війни. Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки. 2018. № 8 (2). С. 167–175. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2018_8\(2\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2018_8(2)_22) (дата звернення: 17.08.2024 р.).
3. Дзюба Т. М., Волошина Н. М. Механізм інформаційно-психологічного впливу на психіку людини у гібридній війні. Зб. наук. пр. Військ. ін-ту Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. 2016. Вип. 51. С. 91–99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpviknu_2016_51_14. (дата звернення: 17.08.2024 р.).
4. Зозуля І. В. Глобальний, регіональний чи національний вимір російсько-української війни. *Форум права*. 2023. №74(1). С. 52–67. URL: <https://univd.edu.ua/science-issue/issue/7427> (дата звернення: 17.08.2024 р.).
5. Катеринчук П. Російська пропаганда як інструмент зовнішньополітичної стратегії щодо України. *Історико-політичні проблеми сучасного світу: збірник наукових статей*. Чернівецький національний університет, 2016. Вип. 33-34. С. 222–229.
6. Лапутіна Ю., Маляр Г. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця: монографія. Київ, 2021. 500 с.
7. Лисянський П. «Профспілки» окупантів. LB.ua. URL: https://lb.ua/blog/pavel_lisianskiy/615653_profspilki_okupantiv.html (дата звернення: 17.08.2024).
8. Мосейко А. Г. Російсько-українська війна (2014-2022): юридичні аспекти. 2022. С. 1227–1234. URL: <https://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6372/13408-1?inline=1> (дата звернення: 17.08.2024 р.).
9. Нікілев О. Історичні корені та передумови російсько-української війни: ментальний вимір. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 2023. №26(5), С. 110–117. URL: <https://doi.org/10.15421/1723109> (дата звернення: 17.08.2024 р.).
10. Про застосування принципів права на організацію і на ведення колективних переговорів: Конвенція МОП №98 від 14.09.1956. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_125#Text (дата звернення: 17.08.2024 р.).
11. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України №1045-XIV від 15.09.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text> (дата звернення: 17.08.2024 р.).
12. Про свободу асоціації та захист права на організацію: Конвенція МОП №87 від 04.07.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_125#Text (дата звернення: 17.08.2024 р.).
13. Рудик М., Бабій Н. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики. *III Міжнародна наукова конференція «Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки»*. 2023. С. 86–89.
14. Тимошук О. Г. Набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС в умовах війни в Україні: міжнародно-правовий аспект. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2022. БНАУ. С. 83–85. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7941/1/Nabuttia_Ukrainoiu.pdf. (дата звернення: 17.08.2024 р.).
15. Шевель І. П., Лікарчук Д. С. Політико-соціальні аспекти російсько-української війни 2014-2022 рр. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 2022. №10, С. 86–99. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.10.2022.269480> (дата звернення: 17.08.2024 р.).